

Novi Matajur

Leto II - Štev. 18 (42)
UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Čedad - vla IX Agosto 8
Tel. (0432) 7 13 86
Poštni predel Čedad štev. 92
Casella postale Cividale n. 92

ČEDAD 15.-30. septembra 1975
Autorizz. Tribun. di Trieste n. 450
Izdaja ZTT
Tiskarna R. Liberale - Čedad

Izhaja vsakih 15 dni
NAROČNINA: Letna 2000 lir
Za inozemstvo: 3000 lir
Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska
Trat 11-5374

Odgovorni urednik: Izidor Predan
Za SFRJ živo račun
50101-803-45381
• ADIT • DZS, 61000 Ljubljana,
Gradloče 10/I - Telefon 22-207

Quindicinale
Sped. In abb. post. II gr./70
Poštnina plačana v gotovini
Posamezna številka 100 lir

NAŠE PISMO POKRAJINSKIM SVETOVALCEM

Petintrideset naših izvoljenih predstavnikov, od demokratičnih do komunistov, predstavnikov beneških kulturnih in emigrantskih društev, duhovnikov in drugih predstavnikov je pred kratkim naslovilo pokrajinskim svetovalcem videmske pokrajine, predsedniku videmskega pokrajinskega odbora odvetniku Viniciu Turellu ter videmskim pokrajinskim tajništvom strank ustavnega loka in časopisom, pismo, v katerem prikazujejo naš današnji nevzdržni položaj tako z gospodarskega, kot zlasti z narodnostnega vidika in jih pozivajo, da v duhu temeljnih načel republike ustave in enciklike «Pacem in terris» uresničijo ukrepe za polnopravno priznanje pravic Slovencev videmske pokrajine. Pismo je ponoven zgovoren dokument izpričevanja lastne narodnostne identitete beneških Slovencev ter dokaz, da ne more nikhe več izigravati naših narodnostnih pravic z izgovarjanjem na pomanjkanje avtohtonih zahtev.

Pismu so posvetili veliko pozornost lokalni in vsedržavni časopisi.

**POKRAJINSKIM SVETOVALCEM
PREDSEDNIKU ODBORA ODV. VINICIU TURELLU
TAJNIŠTVOM STRANK**

Kot izvoljeni predstavniki in delegati raznih političnih organizacij in kulturnih združenj, ki delujejo v dolinah od reke Idrije do Kanalske doline, si dovoljujemo pritegniti pozornost članov pokrajinskega sveta, predsednika odbora in tajnikov strank videmske pokrajine na vprašanje obstoja in stremljenj Slovencev v videmski pokrajini.

Znano je, do v Kanalski dolini, v Reziji, v Terski dolini in v Nadiških dolinah strnjeno živi avtohton slovenska skupnost, ki sestavlja tako imenovan Beneško Slovenijo, ki je skozi stoletja vztrajno ohranila slovenske tradicije, navade, običaje in jezik.

To je skupnost, ki je navezana na Italijo, kateri pa skorajda očitajo, da obstaja in da izpričuje lastno identiteto. Pogosto se namreč slišijo očitki, da v teh krajih nacionalni čut ni prišel do izraza z zadostno močjo, pri tem pa se pozabljiva, da so bili tukajšnji prebivalci za več kot eno stoletje vzgojeni v ignoriranju lastne identitete, tako da jih je bilo sram govoriti v načrtu staršev in da so se sramovali svojega ljudskega, kmečkega ali hribovskega izvora! S takim psihološkim pritiskom je bil namerno zaviran vsakršen družbeni in kulturni napredek ter je bil prebivalcem odvzet ponos na lastni izvor. V tem razkrajalem procesu duhovnega in materialnega siromašenja se je rušilo in se še vedno uničuje to, kar še ostaja od kulture in materinega jezika slovenskih ljudi v Furlaniji.

Stari umirajo in nimajo nadaljevalcev na rodnih zemljih, mlađi se izseljujejo pod nasilnim pritiskom gospodarske stvarnosti: in z njimi odhaja tudi kulturno bogastvo. To je tragedija nekega naroda, ki počasi izumira in nima moči, da bi protestiral, kajti sile razkroja so številne in osredotočene na eno samo tarčo, ki ni sposobna nuditi odpora. Tudi najbolj ponižne in še tako naravne prošnje in želje doživijo bojkot s strani tistih, ki nimajo posluha za ljudske potrebe. V boju proti teži izumirajoči kulturi, v gospodarskem pritisku, ki sili ljudi v emigracijo, pogosto sodeluje birokracija. Prav zaradi tega niso prejela pravega priznanja študijska srečanja, umetniške predstave, kulturni večeri, množične manifestacije, kot dneva emigranta v Čedadu in Subidu, kulturna srečanja sosednih narodov na Kamencih pri Stari gori, natečaj »Moja vas« v Špetru. Vse te priredite so deležne široke ljudske podpore, so odraz dejavnosti slovenskih kulturnih društev ter ustrezajo spontani krajevi volji po jasni opredelitev, kljub temu pa jih tisk, deželni radio in televizija v večini primerov namerno ignorirajo, kot da ne bi hoteli priznati tako jasne etnične opredelitev, morda zaradi nesposobnosti, da bi se otresli pomislekov in predsdokov iz preteklosti.

Prav zaradi tega se obračamo na zavest svobodnih in demokratičnih ljudi, da bi se na osnovi temeljnih načel republike ustave in deželnega statuta angajirali v uresničevanju specifičnih ukrepov za zaščito, valorizacijo in oživljavanje našega etničnega bistva, in da bi tudi pokrajinska oblast, iz potrebe po pravičnosti ter v skladu z enciklico «Pacem in terris», dala svoj prispevek za spodbujanje življenskega razvoja naše manjšine z učinkovitimi ukrepi v korist njenega jezika, običajev, bogastva in pobud.

V tem duhu bi torej želeli, da bi pokrajinska uprava spodbudila osrednje organe države in dežele, naj sprožijo ukrepe za vedno večjo konkretizacijo izvajanja pravic, ki pritičejo Slovencem videmske pokrajine ter naj bi uresničila pogoje za njihov popoln razvoj na vseh področjih.

Naši ljudje se vedno bolj masovno udeležujejo shodov in kulturnih manifestacij, na katerih se glasno zahteva spoštovanje naših pravic.

Množica ljudi ob odkritju spomenika padlim partizanom v Matajur

Na ta način bomo morda lahko ohranili avtentično humane vrednote naših ljudi in zavarovali duhovno in kulturno bogastvo, ki ga je treba zaščititi zaradi dolžnega spoštovanja človekove osebnosti in iz solidarnosti do našega prebivalstva.

Tako zadržanje prav govor ne predstavlja nevarnosti za nikogar, ampak nasprotno pomeni uresničenje tistega načela, za katero so se borili najvidnejši predstavniki italijanskega «Risorgimenta», načela, da je ohranitev lastne identitete pogoj za bratstvo z drugimi.

V zaupanju, da boste ugodno sprejeli naše zahteve in jih vključili v program pokrajinske uprave, se podpisujemo.

Prof. MARINIG GIUSEPPE — občinski svetovalec v Špetru Slovenov, prof. ČERNO VILJEM — obč. svet. v Brdu, dr. RE-NATO QUALIZZA — obč. svet. Špeter Slovenov, DARIO PITTONI — obč. svetovalec KD Špeter Slovenov, DARIO MOLARO — občinski svetovalec Brdo, REMO CHER — predsednik Coltivatori diretti, Brdo, GIUSEPPE CUCOVAZ — predsednik Planinskega društva Beneške Slovenije, CLAUDIO ADAMI — obč. svet. Špeter Slovenov, ELIO VOGRIG — obč. svet. Grmek, ADO KONT — Zveza slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije — GIUSEPPE CHER — Center za kulturne raziskave Brdo, GIUSEPPE ZDRAULIG — obč. svet. Grmek, GIORGIO MARINIG — obč. svet. Grmek, don NATALE ZUANELLA — župnik v Trčmunu, geom. PIETRO VOGRIG — obč. svet. Sovodnje, don PASKAL GUJON — župnik v Matajurju, agr. PIETRO ZUANELLA — župnik v Sovodnjah, prof. AUGUSTO LAURETIG — obč. svet. KD Št. Lenart, SILVANO RUCCHIN — obč. svet. KD Dreka, MARIO BERGNACH — obč. odbornik Dreka, duh. MARIO LAURENČIČ — župnik v Štoblaku, msgr. VALENTIN BIRTIČ — župnik v Dreki, don EMIL ČENČIČ — duhovnik skupine «Dom», inž. FABIO BONINI — župnik v Grmeku, GIA-COMO CAPITAN — obč. svet. KD Neme, LUIGI PALETTI — predsednik folklorne skupine «Rezija», cav. ENZO LETTIG — podpredsednik gorske skupnosti, SIMON PREŠEREN — Kulturni krožek «Planinka» Ukev, don ADOLFO DORBOLO — župnik v Št. Lenartu, rag. ALDO CLODIG — predsednik kulturnega društva «Rečan» Ljesa, FRANCO VAZZAZ — obč. svet. PSDI Tipana, arh. VALENTIN SIMONITI — študijski center «Nediža» Špeter Slovenov, dr. GIOVANNI PICCO — obč. svet. PSDI Tarcent, prof. BEPPINO CRISTIG — obč. svet. Št. Lenart, DINO DEL MEDICO — kulturni krožek «I. Trinko».

Beneški Slovenci bodo proslavili v nedeljo 5. oktobra 1975 ob 15. uri v teatru «Ristori» 30. letnico osvoboditve.

PROGRAM

Svečani govor, recitacije in nastop partizanskega pevskega zboru iz Trsta. Vstop je prost

Domenica 5 ottobre 1975 alle ore 15 nel teatro «Ristori» di Cividale gli Sloveni della Benečia celebreranno il trentennale della liberazione.

PROGRAMMA

Discorsi celebrativi, recite e canti della Resistenza internazionale eseguiti dal coro partigiano di Trieste. L'ingresso è libero.

Lettera degli Sloveni della Benečia ai Consiglieri Provinciali

Trentacinque nostri rappresentanti eletti, dai democristiani ai comunisti, rappresentanti delle varie associazioni culturali e degli emigranti hanno recentemente indirizzato ai consiglieri provinciali della Provincia di Udine, al presidente della Giunta Provinciale avv. Vincenzo Turello, alle segreterie provinciali dei partiti dello arco costituzionale, nonché ai giornali, una lettera nella quale è descritta l'odierna insostenibile situazione, così dal punto di vista economico, come quello nazionale e li invitano, affinché realizzino — nello spirito del dettato costituzionale e dell'enciclica «Pacem in terris» — la valorizzazione e la tutela dei nostri diritti etnici. La lettera è un nuovo chiaro documento di testimonianza della nostra identità nazionale.

La lettera ha avuto un'ampia risonanza nella stampa locale e nazionale.

Ci prendiamo la libertà di rivolgervi ai membri del Consiglio Provinciale, al Presidente della Giunta e ai segretari dei partiti della Provincia di Udine, in qualità di rappresentanti eletti e delegati delle varie organizzazioni politiche ed associazioni civiche operanti nelle convalli dallo Judrio alla Val Canale, per sottoporre alla Loro attenzione il problema dell'esistenza e delle aspirazioni degli Sloveni della Provincia di Udine.

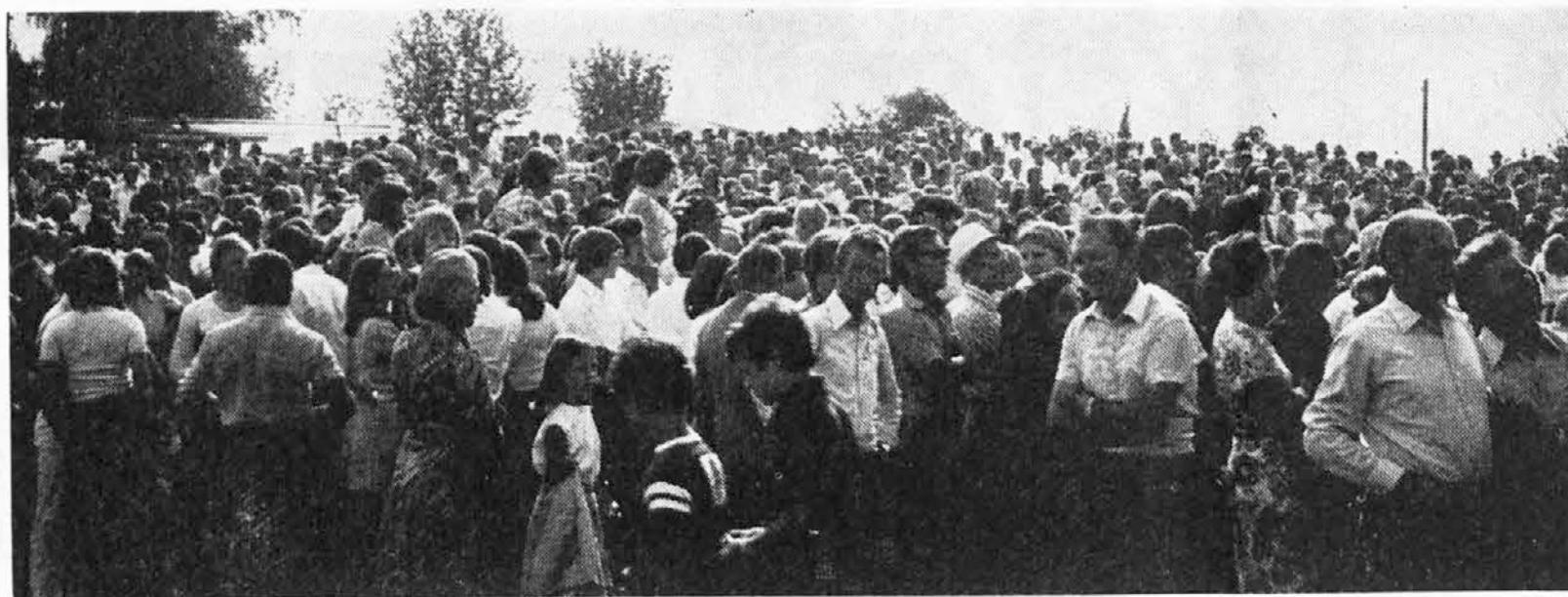
E' noto che nella Val Canale, in Resia, nella Val Torre e nelle Valli del Natisone risiede compatta una comunità autonoma slovena che

forma la cosiddetta Slavia Italiana o Beneška Slovenija, la quale ha tenacemente conservato nei secoli tradizioni, usi, costumi e lingua sloveni.

E' una comunità legata all'Italia, alla quale si fa quasi una colpa di esistere e di difendere le testimonianze della propria identità. Spesso infatti si recrimina che il senso di nazionalità qui non è mai venuto fuori con sufficiente forza, dimenticando che per oltre un secolo queste popolazioni sono state educate nell'ignoranza di se stesse, sino a farle vergognare di parlare il dialetto dei loro genitori e arrossire delle proprie origini popolari, contadine e montanare, rendendole così straniere nella propria terra! Con siffatta pressione psicologica si è volutamente ritardata ogni promozione sociale e culturale e tolta la fierezza delle proprie origini. Attraverso questo lacerante processo di impoverimento spirituale e materiale si è continuato a sgretolare e si annienta ancora ciò che resta della cultura e della madrelingua di queste genti slovene del Friuli.

I vecchi muoiono e non hanno continuatori in terra natia, i giovani emigrano, costretti dalla violenza della realtà economica: con loro se ne va il patrimonio culturale. E' il dramma di un popolo che si consuma lentamente, che non ha la forza di protestare, perché le forze della disgregazione sono molte e concentrate su un unico bersaglio che non è in grado di offrire resistenza.

Continuazione a pag. 2

Pogled na udeležence letosnje Kamenice

LETTERA DEGLI SLOVENI DELLA BENECIA . . .

Continuazione dalla 1^a pag.

Anche le più umili e le più naturali richieste e aspirazioni vengono boicottate da chi non ha sensibilità verso lo spirito popolare. Nella lotta a questa cultura che muore, alla pressione economica che costringe la gente ad andarsene, spesso si trovano conviventi i burocrati. Ecco perchè non hanno costituito valida prova di riconoscimento i convegni di studio, le rappresentazioni artistiche, le serate culturali, le manifestazioni di massa come la giornata dell'emigrante a Cividale e a Subit, gli incontri culturali dei popoli vicini a Kamenica presso Castelmone, il concorso Moja

Vas a San Pietro al Natisone che raccolgono un vasto consenso popolare, evidenziano l'attività dei Circoli culturali sloveni e rispondono alla spontanea volontà locali di una precisa configurazione, per lo più volutamente ignorata dalla stampa, dalla radio e televisione regionale, che sembra non vogliano riconoscere una così chiara caratterizzazione etnica, forse per l'incapacità di rimuovere riserve e remore del passato.

Ed è per questo che ci rivolgiamo alla coscienza di uomini liberi e democratici, affinchè, ispiratisi ai principi fondamentali della Costituzione della Repubblica e del-

lo Statuto regionale, si impegnino a portare avanti specifiche misure di salvaguardia, di valorizzazione e di rivisitazione della nostra essenza etnica, e nell'esigenza di giustizia, traendo forza dall'Enciclica Pacem in Terris, anche i poteri provinciali portino il loro contributo nel promuovere lo sviluppo umano della nostra minoranza con misure efficaci a favore della sua lingua, dei costumi, delle risorse ed iniziative.

In questo spirito quindi vorremmo che la Amministrazione Provinciale solleciti dagli organi centrali dello Stato, della Regione provvedimenti atti a rendere sempre più concreto l'esercizio dei diritti spettanti agli Sloveni della Provincia di Udine e crei le premesse per un loro completo sviluppo in ogni campo.

Forse così riusciremo a conservare i valori autenticamente umani della nostra gente e salvaguardare un patrimonio spirituale e culturale che deve essere tutelato per un doveroso rispetto verso la persona umana e per solidarietà verso le nostre popolazioni.

Certo un simile proposito non costituisce pericolo per nessuno, anzi esso è l'estinsecazione di quello stesso principio, per cui si sono

battuti gli uomini più significativi del Risorgimento italiano, quello cioè di essere prima di tutto se stessi per poter essere fratelli con gli altri.

Nella certezza di una loro favorevole disposizione d'animo verso le nostre richieste da immettere nel programma della Giunta provinciale, si segnano:

Prof. Marinig Giuseppe - Cons. Com. S. Pietro al Natisone.

Prof. Cerno Guglielmo - Cons. Com. Lusevera.
Dott. Qualizza Renato - Cons. Com. S. Pietro al Nat.
Sig. Pittioni Dario - Cons. Com. DC S. Pietro al Nat.
Sig. Molaro Dario - Cons. Com. Lusevera.
Sig. Remo Cher - Presidente Coltiv. dir. Lusevera.

Sig. Cucovaz Giuseppe - Presidente Club Alpino Slavia Friulana.
Sig. Adami Claudio - Cons. Com. S. Pietro al Nat.

Sig. Vogrig Elio - Cons. Com. Grimacco.
Sig. Cont Ado - Unione Emigranti Sloveni Friuli Venezia Giulia.

Cher Giuseppe - Centro ricerca culturale Lusevera.
Sig. Sdraulig Giuseppe - Cons. Com. Grimacco.

Sig. Marinig Giorgio - Cons. Com. Grimacco.
Don Natale Zuanella - Parroco di Tercimonte.

Geom. Vogrig Pietro - Cons. Com. Savogna.

Don Pasquale Guion - Parroco di Montemaggiore.

Per. agr. Pietro Zuanella - Sindaco di Savogna..

Prof. Augusto Lauretig - Cons. Com. DC S. Leonardo.

Sig. Ruccin Silvano - Cons. Com. DC Drenchia.

Sig. Bergnach Mario - Assessore Com. Drenchia.
Sac. Mario Laurencig - Parroco S. Wolfgang.
Mons. Birtig Valentino - Parroco di Drenchia.
Don Emilio Cencig - Sacerdote Gruppo «Dom».

Ing. Fabio Bonini - Sindaco di Grimacco.

Sig. Capitan Giacomo - Cons. Com. DC Nimis.

Sig. Luigi Paletti - Pres. Gruppo Folcloristico «Val Resia».

Cav. Enzo Lettig - Vicepresid. Comunità montana Canal del Ferro e Val Canale.

Sig. Simone Prescheren - Circolo cult. «Planinka» Ugozizza.

Don Adolfo Dordolo - Parroco di S. Leonardo.

Rag. Aldo Clodig - Presid. Circolo culturale «Rečan» Liessa.

Per. ind. Franco Vazzaz - Cons. Com. PSDI Taipana.

Arch. Valentino Zac. Simonetti Centro Studi «Nedža» S. Pietro al Natisone.

Dott. Picco Giovanni - Cons. Com. PSDI Tarcento.

Prof. Beppino Crisetig - Cons. Com. S. Leonardo.

Sig. Dino Del Medico - Circolo di Cultura «I. Trinko».

Slika nam kaže udeležence na dnevni emigranta v Čedadu

PRI NAS VEDNO VEČ SLADKOZVENEČIH SLOVENSKIH IN SLOVANSKIH KRSTNIH IMEN

Ko hodimo sem in tja po naših hribovskih in dolinskih vaseh dostikrat prisluhnemo, kako matere kličejo svojeotroke. Ugotovili smo, da je zadnje čase pri nas vedno manj Primov, Secondov, Ottavijev, Dolfov in tudi Benita nismo nikjer zasledili. Ravno tako je skoraj izginilo ime Mafalda, Jolanda, Italija, imena, ki so bilo tolkokrat v preteklosti vpisana v krstno knjigo.

Danes je v tem pogledu pri

nas nekakšen preobrat. Starši so začeli dajati svojim otrokom pristna slovenska in slovanska imena. Tako se razposajeno in veselo podijo po naših vaseh malčki, ki jih morajo na vse grlo klicati njihove mamice: Vladimir, Vojko, Igor, Vanda, Olgica, Dušan in tudi Borisma smo že zaslišali, ki še joče v zibelki in ga mora mlada mamica še tolažiti.

Kajne, kako se spreminjajo časi?

cetti o da chi grida più forte, perché alla fine il buon senso avrebbe la prevalenza. Ciò va inteso anche a quanto asserito a proposito degli asili infantili che è frutto di studi da parte di persone altamente qualificate.

CONCLUSIONE

Le Valli sono dominate dal Matajur.

Tale denominazione esiste già alla metà del sesto secolo. Paolo Diacono racconta che sul «Monte del Re» (dalla cima del quale Alboino ammirò la terra che avrebbe poi conquistato), al dir della gente, vivevano ursi o bisonti. Anzi, un vecchio degno di fedele asseri che vi era una pelle di urso così grande che, messa al suolo, poteva ospitare quindici uomini stesi uno accanto all'altro. Vili Hajdinik ritiene che Paolo Diacono sia stato tratto in inganno dal nome Matajur: per i Longobardi di lingua nord-germanica questo nome aveva un suo significato.

Ogni persona è libera di pensare e giudicare colla propria testa. Sarebbe anzi bene che tutti si servissero di questa facoltà, senza lasciarsi influenzare da precon-

o mattu significava potente o forte. Così che, per i Longobardi, Matajur significava il forte uro, ed era il «Monte del Re».

Ora sul Matajur c'è la cappella dedicata a Cristo Redentore. La precedente, distrutta da eventi bellici, portava sul frontespizio la dedica: «Brezmadežni» (all'Immacolata). Peccato che i muratori, in un momento di distrazione, abbiano messo la pietra della dedica nel cemento della nuova. Questa seconda l'abbiamo costruita col contributo del Governo previsto per i danni di guerra e coll'aiuto degli amici di Cividale, particolarmente dell'illustre famiglia Pelizzo, del Gen. Olivieri e del Comm. Cesare Blasig.

Mille anni fa probabilmente era una stazione di culto pagano e, prima ancora, nel decorso di molti millenni, nessuna voce umana turbava la calma solenne della sua cima e delle sue falde.

In un'epoca imprecisabile nelle sottostanti vallate comparvero uomini di antichissime tribù che vivevano di cac-

cia e di pastorizia. Alla fine, circa quattordici secoli fa, vennero gli avi della odierna gente slovena delle Valli.

Ad un amico che chiedeva quanto tempo ancora sarebbe rimasta la parlata slovena nelle Valli, l'interpellato diede una risposta che sembra paradossale: «Fino alla fine. Non che una lingua possa durare per sempre, ma perché gli uomini sulla terra sono destinati ineluttabilmente ad essere ricondizionati nel giro di qualche secolo o decennio, secondo il parere del sociologo od ecologo più o meno ottimista che avrai interpellato».

Come la tecnica non tiene il passo colla espansione demografica e coll'appetito crescente dell'uomo, così prevede di troppo la sua maturazione interiore, per cui, fino ad ora, non si è dimostrato valido l'appello alla responsabilità individuale, alla sobrietà ed alla solidarietà universale né attraverso il verbo della Buona Novella, né attraverso le teorie laiche della egualianza e vi sono segni troppo esigui per sperare che questo appello diven-

ti efficiente per il prossimo avvenire.

Intanto gli uomini si comportano come i porcellini di Walt Disney, gaudienti e spensierati, incuranti della notte incombente, quando il lupo cattivo esce dalla cupa foresta.

Prima o poi la natura ristabilirà l'equilibrio ed «Padre delle Valli» potrebbe ritornare alla primordiale quiete. Diverrà un muto testimonio della storia. Anche per lui vale ciò che è stato detto del Triglav: «On videl je zgodbo slovenskih otrok - je slišal njih petje, njih vrisk in njih iok» che si potrebbe tradurre: «Ai figli sloveni già accanto - ha udito la loro canzone, - il loro grido e il loro piano».

Stando così le cose, che senso ha l'adeguarsi supinamente ad un informe livellamento colla rinuncia alla propria identità di appartenenti ad una stirpe antica e distinta, quando il retaggio di libertà e tenacia potrebbe divenire lievito di una futura rinascita?

FINE

BENEĆIJA LA GENTE DELLE VALLI

«Per evitare questo pericolo l'unico mezzo è apprendere prima perfettamente la propria lingua madre in modo da avere un binario sicuro su cui dirigersi... e quindi interessarsi alle lingue straniere, iniziando quando il periodo della assimilazione diretta non è stato ancora del tutto superato» (c. s.).

Il periodo di assimilazione diretta arriva circa fino ai dodici anni. In questo frattempo di «plasticità cerebrale» l'apprendimento di qualsiasi lingua è facilissimo. «Nel sistema di connessioni nervose che costituisce il meccanismo della favella è stato individuato una specie di commutatore sul bordo posteriore della «scissura di Silvio» (uno dei solchi cerebrali più importanti) che è quello che permette o impedisce il faci-

IZ TRINKOVE ZAPUŠČINE

NEOBJAVLJENA KORESPONDENCA

Spodaj objavljeno gradivo je nadaljevanje članka, ki smo ga priobčili v 10 (34) štev. Novega Matajurja od 15. do 31. maja 1975

Leta 1936. se je dr. Žontar spomnil Trinkove zlate maše in mu na razglednici mesta Kranj poslal sledeče voščilo:

*Poštni pečat:
Kranj, 20.VII.36.*

Prečastiti gospod!

Ob prekrasnom zlatomašniškem jubileju dovolite, da se Vas tudi jaz hvaležno spominjam ter najjudanejo častitam. Knjiga o Kranju bo kmalu dotiskana ter Vam pošljem. Ako Bog da, se enkrat v počitnicah z avtom peljem tam mimo ter bi Vas silno rad osebno spoznal.

*Iskreno pozdravlja
Prof. dr. Jos. Žontar*

Knjiga o Kranju pa je izšla nekoliko pozneje, kot je bilo v načrtu in dr. Žontar jo je tudi Trinku poslal v znamenje hvaležnosti. Trinku se mu je zahvalil s sledečim pismom:

Veleučeni in blagorodni g. Profesor!

Oprostite, lepo prosim, da se tako pozno oglašam pri Vas, ki ste mi blagovolili poslati svojo krasno «Zgodovino Kranja». Cel mesec dni nisem mogel pisati, ker mi je obolela roka. Sedaj pa, ko sem precej na boljšem, moram najprej pisati Vam, da se Vam zahvalim za krasen dar in da Vam zraven čestitam za res monumentalno knjigo. Malo mest se more ponosati s tako zgodovino, kakršno ste Vi napisali za stari Kranj, in mislim, da Vam bojo meščani globoko in trajno hvaležni za njo.

Površno sem že pregledal Vaše delo a natančneje ga preberem polagoma. Slike so mi vzbudile že davne spomine na Kranj, kjer sem bil enkrat še v mladih letih.

Vi ste jako pridni: namejavate zopet spisati važno in obširno delo. Kar se tiče podatkov, ki si jih želite iz Ben. Slovenije, storim vse kar mi bo mogoče; doslej nisem še utegnil pomisliti na to.

Ponavljajoč Vam iskreno zahvalo za poslano mi knjigo, se Vam z odličnim spoštovanjem poklanjam.

Udine 28.IV.39

*hvaležno vdani
Ivan Trink*

V začetku smo omenili, da je dr. Žontar diplomiral tudi na pravni fakulteti v Ljubljani, zato se je začel zanimati tudi za slovenske pravne starebine. Zbiral je podatke o sodnih lipah, kamnih, mizah in mejnih znamenjih, zanimali so ga sramotilni stebri, tržna in obrtniška znamenja, rovaši in podobno. Trinka je prosil, naj mu pošlje podatke o kamnitih sodnih mizah (laštrah) in o vseh pravnih uredbah, ki so bile v veljavi dolga stoletja pri beneških Slovencih Nadiških dolin. Prosil ga je, naj mu oskrbi tudi fotografije teh miz in krajev. In Trinku mu je postopoma pošiljal vse, kar je dr. Žontar potreboval. Iz naslednjih zapiskov pa razvidimo, da si ni delal sile, ker je hotel vsako stvar temeljito preveriti. Čez nekaj dni je takole sporočil dr. Žontarju:

Videm, 16.V.39.

Blagorodni gosp. Profesor!

Pošiljam Vam točno prepis (tudi z ortografičnimi pogreški) dokument, ki ga želite. Za drugo je boljše, da ni sile, ker ravno zdaj gremo h koncu šolskega leta in z izpiti je vedno veliko dela.

Z odličnim spoštovanjem

Vdani

Ivan Trink

Novembra istega leta se mu dr. Žontar na dopisnici takole zahvaljuje za vse poslane podatke:

Prečastiti gospod!

Z iskreno zahvalo potrjujem prejem Vašega ljubezničnega pisma z dne 31. okt. (Op. Tega pisma še nimam pri roki) in knjige Podrecca Slavia Italiana, Vicinie. V teku 1 meseca jo bom vrnil na Vaš naslov. Glede slik, ki jih omenjate v pismu, pa se priporočam, da bi skušali dobiti omenjene fotografije na vsak način in, kadarkoli jih dobite, jih bom zelo vesel, da jih naknadno objavim. Vse stroške blagovolite označiti.

*Želim Vam trdnega zdravja in prisrčno pozdravjam
Kranj 5.XI.39.
hvaležni Vam Dr. Jos. Žontar*

Trinku mu je poslal dve fotografiji cerkvic sv. Antona v Dolnji Mersi. Na eni je zadal napisal: «Cerkvica sv. Antona v Dolnji Mersi (Merso di sotto), pri kateri so se zbirali poslanci Merske Banke». Poslal mu je tudi dve fotografiji sodne mize iz Bjač in Trčeta. Na eni je zapisal: «Trčet - Tarcetta. Starodavna miza, ki pa se ne nahaja v Trčetu. V obeh krajih so stale pod lipami kamnitne mize s klopmi. Tu so razpravljalne, sklepale in sodile pod predsedstvom velikega župana ali dekana tzv. dvanajstje, to je dvanajst sodnikov prisednidov landarske banke. Podobno je stala v Dolnji Mersi pri cerkvici sv. Antona mersinska sodna miza pod častitljivimi lipami. Danes ni več miz na prvotnem mestu. Le zadnji ostanki starodavne sodne mize v Bjačah so vidni na slikah... Vsaj enkrat na leto pa so se sestali zastopniki vseh treh dolin Beneške Slovenije pod starodavnimi lipami pri veliki kamnitni mizi poleg cerkvic sv. Kvirina v bližini Šentpetra Slovenskega ob Nadiži. Pri tej cerkvici so razpravljalni o zadevah, ki so bile skupne vsem beneškim Slovencem, o deželnih potrebah, o javnem redu ter sodnih prestopki in hudodelstvu. Tako obsežno avtonomijo so uživali nekdaj beneški Slovenci».

... Najlepše primere sodnih miz poznamo iz zgodovine beneških Slovencev, ki prebivajo v goratem predelu med Tilmentom in Sočo, severovzhodno od Čedada. Tu so se ohranile stare pravne uredbe tja do konca 19. stoletja. Šest in trideset sošesek, t.j. zemljje-

pisnih in gospodarskih skupnosti, je tvorilo jedro Beneške Slovenije. V Trčmunu, rojstnem kraju sivolasega pesnika prof. dr. Ivana Trinka (v Vidmu), v Čenebli ali drugod, povsod najdemo vsaj do srede 19. stoletja tako imenovan «sosednjo», t.j. zbor vseh gospodarjev sošeske. Župan je po potrebi poslal obhodnika, ki je pozival od hiše do hiše: drijéve sosojedna! Nato so se sešli gospodarji na trgu pred cerkvijo pod starimi lipami, pri kamnitni mizi, da so razpravljalni o upravnih zadevah, zlasti o popravilu občinskih potov, o času trgatve, o menjnih sporih, o užitku skupnih pašnikov, o vzdrževanju cerkvic in podobnem. Župan je predsedoval. Kot znamenje svoje oblasti je držal palico v rokah. Ko se je vršilo glasovanje, je zarezal župan oddane glasove, na enem koncu palice tiste za «da», na drugem za «ne». To je bila vrsta roša ali rovaša, ki jo najdemo pri skoraj enakem postopanju na vsakih pravdah v Slov. marki in Istri tja do 17. stoletja. Rovaš je bil neke vrste sodni zapisnik: kdor je imel več zarez na njem, je zmagal pri vasišem sodišču.

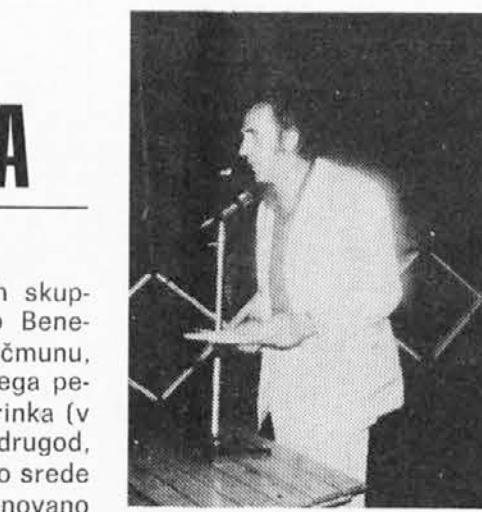
Vse slovenske «sošeske» Beneške Slovenije so bile združene v dve veliki županiji, landarsko in mersinsko. Vsaka izmed njih je imela svoje sodišče. Landarska «banka» je imela svoj sedež v Bjačah pri Landarju, pozneje v Trčetu. V obeh krajih so stale pod lipami kamnitne mize s klopmi. Tu so razpravljalne, sklepale in sodile pod predsedstvom velikega župana ali dekana tzv. dvanajstje, to je dvanajst sodnikov prisednidov landarske banke. Podobno je stala v Dolnji Mersi pri cerkvici sv. Antona mersinska sodna miza pod častitljivimi lipami. Danes ni več miz na prvotnem mestu. Le zadnji ostanki starodavne sodne mize v Bjačah so vidni na slikah... Vsaj enkrat na leto pa so se sestali zastopniki vseh treh dolin Beneške Slovenije pod starodavnimi lipami pri veliki kamnitni mizi poleg cerkvic sv. Kvirina v bližini Šentpetra Slovenskega ob Nadiži. Pri tej cerkvici so razpravljalni o zadevah, ki so bile skupne vsem beneškim Slovencem, o deželnih potrebah, o javnem redu ter sodnih prestopki in hudodelstvu. Tako obsežno avtonomijo so uživali nekdaj beneški Slovenci».

Iz vsega tega vidimo, kako nesobično je pomagal Ivan Trink raznimi znanstvenikom in s kakšnim veseljem je delal, ko je šlo za to, da prodre glas o Beneški Sloveniji v širni svet.

Jožko Kragelj

Cerkev Sv. Antona pri Gor. Mersi (Foto I. Trink)

Prof. Paolo Petricig govor na trgu Resistence v Čedadu

Nella serata Slovenia della festa de «l'Unità» di Cividale

Il discorso del cons. provinciale Paolo Petricig

cose e sapete che fa parte dell'ideale e del programma del socialismo e del comunismo, il rifiuto del nazionalismo, perché tutti i lavoratori possano capire realmente la propria condizione ed il proprio ruolo di protagonisti delle trasformazioni sociali e politiche.

Nella Slavia italiana, nelle Valli del Natisone e di Resia e Val Canale, come in altri luoghi d'Italia ed in altri paesi, il sistema politico organizzato dalla borghesia ha mostrato la sua attitudine a mettere uomo contro uomo e popolo contro popolo. I grandi problemi sociali ed economici non riuscivano a farsi avanti: la comunità slovena andava sgretolandosi fisicamente (ne sono immagini eloquenti le drammatiche fotografie del compagno Flebus) senza che avanzasse la forza della protesta, della critica del richiamo ai diritti naturali dell'uomo e l'opposizione al genocidio calcolato.

Le aspirazioni della città di Cividale, che è cara alla storia, all'affetto ed alla leggenda degli sloveni del Natisone, hanno avuto testimonianza da parte di Gino Lizzero e del sindaco Giovanni del Basso. A S. Pietro al Natisone abbiamo ascoltato Giuseppe Jacolitti, socialista e abbiamo conosciuto l'impegno di Giovanni Battocletti, consigliere della Comunità montana.

Conosciamo Mario Lizzero, che porta avanti in Parlamento i problemi degli sloveni di tutta la regione ed i nostri.

Gli sloveni delle Valli del Natisone non dimenticano questi impegni e queste testimonianze, che pure provengono da diverse parti politiche. Compagni cividalesi: questa festa è garanzia che gli impegni dei comunisti vanno avanti.

A noi pare che la sezione comunista di Cividale abbia realizzato con questa serata slovena del Festival dell'Unità un obiettivo politico importante. Si tratta ora di impegnarci tutti in nuovi obbiettivi nelle fabbriche, nelle scuole, nelle campagne ed in tutti i campi della vita civile, mostrando di quali componenti si va formando la forza del Partito Comunista Italiano!

Zdaj bi rad po slovensko pozdravil vse člane folklorne skupine Sava, ki so prišli do Čedada od lepega mesta Kranj na Gorenjskem.

Oni bodo vsem pokazali sposobnost in duh slovenske ljudske kulture.

Vsi Benečani in Furlani se jim iskreno zahvalim.

Po teh končnih prizorih bomo imeli še naš benečanski program, kateremu bodo prispevali:

Orkester Folk iz Špietra, Anton Birtič iz Mečane in Beneški godci in še naš znani harmonikar Ližo Jussa iz Petjaga in še drugi.

Pozdravljam naše vaščane, naše Benečane in vse Slovence in Furlane, ki so prišli k nam na naš slovenski večer, parvega praznika komunistov in dnevnika Unità, u našo staro mesto Čedad.

Se zahvalim tovarišem čedadiske sekcijs Komunistične Partije Italije za vabilo beneškim komunistom, za sodelovanje pri organizaciji tega važnega političnega slovenskega večera.

Sono stati questi sistemi a covare, in tempo di pace, la trasformazione del sentimento di affetto per la propria comunità locale e le sue cause, in fanatismo nazionalista ed odio di nazione e razza, perché al momento della crisi politica e della guerra, potesse diventare furore omicidio della diversità dello straniero, diversità che già il modo di parlare poneva in evidenza.

Il nazionalismo accomuna così chi dava il suo sangue con chi della tragedia umana si costruiva fortune e potere.

Voi compagni conoscete, ed avete anche vissuto queste

LEPI SPOMINI IN VTISI**IZ SEMINARJA SLOVENSKEGA JEZIKA,
LITERATURE IN KULTURE V LJUBLJANI**

Udeleženci letosnjega seminarja slovenskega jezika, literature in kulture v Ljubljani

— Srečali smo se z eno izmed učiteljc, ki se je letos prvič udeležila Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture, ki ga že enajsto leto priepla ljubljanska univerza na oddelku za slovenske jezike in književnosti. Najprvo smo jo vprašali, kje je izvedela za Seminar in kaj ji bo služil ta njen trinajstnevni študij v Ljubljani. Odgovorila nam je takole:

— Sem sicer italijanska učiteljica, a po starših slovenskega rodu in sem se vedno zanimala za slovenski jezik, za materini jezik, ki ga govorim pa le med domačimi. Vedno sem si želela, da bi se poglobila v izrazoslovje, v oblikovanje slovenskega jezika, v njegovo zgodovino, v problematiko slovenskega preporoda itd. in vse to posredovala drugim.

Do danes mi ni bila dana ta možnost, nekoliko zaradi mojih nadaljnjih poletnih študij na univerzi, in tudi iz drugih razlogov, ki bi jih tu vam ne hotela razlagati.

Kako sem izvedela za ta Seminar? Na to vprašanje vam lahko kar takoj odgovorim: že nekaj časa sem članica kulturnega društva »I. Trinko« v Čedadu in tam so me usmeli na pot, katere sem si želela že toliko let.

— Kako ste se pa počutili v Ljubljani in kaj ste se tam naučili. Mislite, da vam bo to, kar ste tam pridobili znanja, kaj koristilo v Italiji?

— V Ljubljani sem se počutila bolje kot doma, v videmski pokrajini, ker sem se srečala z vrsto prijateljev in prijateljev mojega poklica in ki imajo iste probleme kot jaz. Tam, v Ljubljani, smo se sezinali, ne samo mi, učitelji, učiteljice in profesori Slovenske Benečije, ampak tudi z intelektualci iz mnogih držav Evrope. Najraje sem se kajpada družila z mojimi sorokaki iz Benečije in seveda s tistimi, ki žive v obmejnih krajih: iz Gorice, Trsta in Koroške. Vsi mi imamo namreč skupne probleme, pa tudi z drugimi smo se družili in spoprijateljili, ker vemo, ker se zavedamo, da ni bil ta Seminar samo počitniški oddih za učitelje, ki so

poučevali celo šolsko leto, ampak sem začutila, da so imeli vsi dobro voljo, da izkoristijo tisti mesec počitnic za resnično poglobitev vsega tege slovenskega, kar znajo.

Kar se tiče vprašanja, ki ste mi ga pravkar zastavili, v čem mi bo koristila ta poglobitev, naj vam odgovorim tole: nisem še zmagala natečaja za dosego stalne zaposlitve, a če ga bom v prihodnje dosegla in bi na primer dobila službo učiteljice ali profesorcev v Beneški Sloveniji, ne bom nepripravljena in bom lažje razlagala v razumela otroke in dijake srednjih šol, ki govore doma izključno domače narečje in jim ne teče gladko italijanski jezik. V dveh tednih, da, samo v trinajstih dneh mojega bivanja med intelektualci vsega sveta, sem spoznala, kako na visokem nivoju so naši bratje v sosednji državi, v Sloveniji in drugih republikah Jugoslavije.

— Ali ste bili prvič v Ljubljani med visokimi izobraženici?

— V Ljubljani nisem bila prvič, bila sem že dostikrat že od mladih let. Vsakokrat, ko sem prestopila mojo, maj vam pa povem po pravici, sem se vedno zagledala v izložbe novih knjig. Doma jih imam že dobro zbirk in tudi sedaj na tem Seminarju, so nam poklonili precej knjig in tako je moja knjižnica obogatela.

Na drugo vprašanje pa vam moram reči to, da sem se le bolj poredkom srečavala z ljudimi, ki se zanimajo za problematiko Beneške Slovenije. Tokrat mi je bila sreča zares naklonjena in srečala sem se s številnimi profesorji in profesoricami, ki živijo z nami, ki nas spremlijajo. Bili so vsi izdreno ljubezni in razumljivi, četudi smo se včasih sem pa tja slabo izražali, ker so spoznani v kakšnih razmerah živimo, tu v zamejstvu, kjer nimamo šol v materinem jeziku (sklicujem se na ozemlje Beneške Slovenije). Za vse, kar sem se naučila, spoznala novega, se iz srca zahvaljujem vsem mojim profesorjem, ki so nas poučevali na lektoratu iz slovenskega knjižnega jezika: prof. Jasni Honzak in prof. Janu-

Zoltanu. Iste iskrene zahvale tudi vsem ostalim profesorjem, ki so nam predavali s področja slovenske književnosti, zgodovine in slovenske umetnostne kulture na sploh.

— Ali ste videli kaj novega, vi, ki niste bila prvič na Seminarju?

— Da, mnogo, človek se ne more naučiti vsega samo iz knjig ali na turističnem potovanju in niti da pripovedovanja prijateljev, ki te spremljajo. Tokrat, na ljubljanski univerzi, iz ust profesorjev, sem res do dna spoznala velikost slovenskega naroda, od zgodovine, literature do lepocev slovenske govorice, čeravno je marsikje v narečju, kot na primer pri nas v Beneški Sloveniji, pa tja do današnjih dni razvoja kulturnega življenja v Ljubljani, ki je čisto drugačno kot pri nas. Na Seminarju smo si bili vsi enaki: bratje in sestre, česar tega tu »doma« ne občutim. Naš skupni cilj je bil enoten: čim globlje se seznaniti z našim matičnim narodom, iz katerega izhajamo, s slovensko kulturo, jezikom, gramatiko, za katero smo se, po mojem mnenju, vsi najbolj zanimali.

— Ali ste videli še kaj drugačega zanimivega v času bivanja v Ljubljani?

— Da! Poleg predavanj in učnih ur na univerzi smo si ogledali mnoge zanimivosti starega dela Ljubljane. Obiskali smo tudi razne turistične in industrijske kraje po Sloveniji, najlepši pa je bil zadnji nedeljski izlet v Velike Lašče, Ribnico, Kočevje, partizansko Bazo 20, Novo mesto in Otočec.

Bili smo tudi na Gorenjskem, na Bledu in Voglu, kjer se je prav ta čas vršil tečaj slovenskega jezika za naše emigrante - Benečane. Velika škoda, da smo moralni kaj kmalu zapustili ta idilični raj na Voglu, ker je ta dan, ker ni bil praznik, odpeljala zadnja žičnica v dolino že ob 18. uri. Morali smo pohititi ali pa prešačiti več ur. Imeli bi si mnogo povedati, saj se tudi oni borijo, čeprav v tujini, za naše pravice.

— Za konec, bi vas radi vprašali, če so ti Seminarji koristni za intelektualce iz Beneške Slovenije, ki se zares zanimajo za slovenski jezik, kulturo, literaturo in njihovo narečje?

— In še kako so koristni! Jaz sem bila letos prvič vpravljena v znamenje ure, da bi preteklo leto in bi se ga ponovno udeležila, če bo uslušana moja prošnja.

Naučila sem se dosti novega in to moje »znanstvo« bom skušala posredovati še drugim, ki so zainteresirani za razvoj slovenskega jezika in kulture. Ker sem že nekaj mesecev poučevala po vaseh naše Benečije, bom skušala, če mi bo zopet dana prilika, povedati »mojim« otrokom, da

je njihovo narečje enakovredno vsakemu italijanskemu načinu, in jaz jih bom razumevala, četudi bodo govorili po domače, kot govorijo s starši, bratom in sestro. Če mi pa letošnje šolsko leto ne bo dana ta priložnost, da bi bila učiteljica naših otrok, bom pa živel v zavesti, da sem se marsičega naučila na Seminarju v Ljubljani, ki bo bogatilo mojo osebno kulturo.

— Bi imeli morda kaj pričomiti za Seminar, ki se bo po vsej verjetnosti vršil tudi prihodnje leto?

— Pravzaprav ne! Vse se je odvijalo v prijetnem in korignem vzdušju. Pripomnila bi

samo to, da so bili dnevi kognitivnih lekcij prekratki, vsaj za nas, beneške Slovence. Predlagala bi vam, da bi se Seminar za izredne poslušalce, kot smo mi, nekoliko podaljšal. Mi vši, učitelji, profesorji in tudi drugi, imamo vso korist, če se borimo za ohranitev slovenskega življa od Trbiža do Idrije, da se ohrani slovenski živelj. In jaz, mislim, da smo si vsi složni.

V imenu nas vseh se še enkrat potom uredništva »Novega Matajurja« zahvaljujem vsem našim profesorjem ljubljanske univerze, ki so nas učili, predavateljem, spremljevalcem gostiteljem in ostalim, ki so nam stali ob strani ves čas našega bivanja v Ljubljani in nas napotili na pot upanega napredka in uspeha.

**PIŠE
PETAR
MATAJURAC**

KAKO SMO SE ŽENILI U STARIH CAJTIH

Dragi brauci!

Mislim, da bi bluo prau in lepuo, če bi vjedeli naši te mladi, kakuo smo se ženili u naših starih cajtih.

Ni bluo takuo kot donas. Donašnji dan dobjuo puobje svoje čeče za usakim garbam, na plesu, po oštarijah al pa na djelu.

Starši, očetje in matere še ne vedo koga snubijo njih hčere, ali katero snubijo njih puobje.

Kadar sem biu jast mlad, pa nismo puobje vjedeli, kajšo so nam zbrali naši te stari. Bluo nas je puno tajnih, da smo parvikrat, ali pa samuo parkrat videli svojo od drugih zbrano nevjesto, prej ko smo jo peljali pred oltar.

Današnji dan se snubijo, se puščajo in zamenjavajo usak tjeđan drugo ali drugega. U naših cajtih so ti zbrali adno an tisto si moru peljat pred oltar. Rjedko kada se je podarla kajšna žemba, a snubica nista bla nič kriča. Žemba so podarili te stari, kjer se niso mogli zastopiti nazaj na sadju trg.

Kot snen sem se premiku po Čedadu, zaletavu in butu u ljudi, da so me kleli. Medtem je biu tata že prodau konstanj. Sele pošte je zamerku, da sem se zgubiu. Parjatelji so mu povjedali, da sem šu pričekati zmotjen, da nisem znu priti nazaj na sadju trg.

Takuo sem hodu po Čedadu, da bi ušafu uon tata. Kadar sem paršu na trg Sv. Ivana, je šla mimo mene druga ljepa čeča. Že sem biu parvajen, da ponovim hōjo po Čedadu, da grem za njo, ko me je nješkan močnou potegnu za uha. Potle me je udarla po glavi težka pest.

Še prej ko sem se oglednu, sem dobiu u zadnjo plat dvje cabade.

«Mu dam jast čečo, kadar pride!» Je zarju.

Takuo sem hodu po Čedadu, da bi ušafu uon tata. Kadar sem paršu na trg Sv. Ivana, je šla mimo mene druga ljepa čeča. Že sem biu parvajen, da ponovim hōjo po Čedadu, da grem za njo, ko me je nješkan močnou potegnu za uha. Potle me je udarla po glavi težka pest.

«Kada bomo šli guorit s starši od Terezije?» je še uprašala mati.

«Jutre je nedelja. Par maši

damo ženo, če ne bo naredu kajšno neumnost», ji je jau in ji povjedu, kaj se mi je zgodilo u Čedadu. Mati je bla vesela.

«Saj sem potrebna hišne pomoči. Al si pomislju na kajšno nevjesto?» ga je upraska.

«Sem. Kaj misliš o Janezovi hčerki iz Zaplotnjaka?».

«O mladi Tereziji, misliš?»

«Ja. Mi se zdi, da je ljepa, čedna čeča, pa tudi močna za djelo. Grunt jo ne straši, če je rjes, kakor pravijo. Tuđi jast sem mislila nanoj.»

Jast sem u kambru nategavu uha in poslušu z na debelo odpartimi očmi. Nisem poznu Terezije. Kakuo naj bi jo biu poznu, saj nisem šu nikdar nikamor. Od tjeđna do tjeđna sem djelu na gruntu, ob nedeljah šu do cerkve in nazaj. Tuo je biu ves muoj svjet. Na ples me niso pustili. Tudi čeč niso paršili na ples, če niso paršili za njimi starši. Pravli so, da je ples postavljen mrježa od samega hudičja, da lovi kriščanske, a še posebno dekliske duše notar.

«Kada bomo šli guorit s starši od Terezije?» je še uprašala mati.

«Jutre je nedelja. Par maši bom videu Janezovega Tinača, nje očeta. Z njim se bom pogovoril. Če jo niso še obečali kajšnemu drugemu, puođemo gor do Zaplotnjaka že jutre popadan takuo, da se lahko uarnemo zagoda, da pogovedarimo živino».«Potrjeba se bo pomenat o doti» je še dodala mati.

«Tudi o tem se bomo pogovorili. Če ne bo dobra doča, jo pustimo in zberemo kajšno drugo!» ji je odgovorio tata.

«Vješ, Marjanca, Petra bo trjeba oženit, je cajt, da mu

(nnadaljevanje prihodnjic)

KAJ SE JE ZGODILO PO NAŠIH DOLINAH

ŠPJETAR

Slovenski taborniki, (boj scout) v Petjagu

Od 23. do 31. avgusta so taborili u Petjagu mladi taborniki iz Ajdovščine, katerim so se pridružili še beneški mladi planinci.

Sotore (tende) so postavili na planji blizu rjeke Nadiže. Mladi fantje iz Ajdovščine so želeli spoznati probleme beneških Slovencev.

Franco Karlič jim je na prvu konferenco o politični situaciji v Beneški Sloveniji, predsednik kulturnega društva »Ivan Trinko« dr. Viljem Černo pa jim je predaval o kulturnem življenju, direktor Novega Matajurja Izidor Predan o pomenu štampe v našem življenju, Joško Kukovac pa o beneškem planinskem društvu. Taborniki so napravili tudi nekaj izletov. Najprej so šli v Oblico, kjer so se ustavili pri nekaterih znancih, potem pa so v domači gostilni improvizirali »koncert«. Bili so tudi v Matajurju, kjer so si ogledali spomenik padlim partizanom. Tu so se srečali s fajmoštom, gospodom P. Gujonom. Ogledali so si tudi Landarsko jamo, v nedeljo pa so se udeležili poходa po Benečiji (marcialonga).

S posebno manifestacijo so počastili 30. obletnico osvoboditve in obiskali grob Andreja Juše, bivšega partizana, ki je bil zahrbno ustrezen leta 1949 od reakcionarnih teroristov.

V soboto, 30. avgusta, jih je obiskala ljubljanska televizija, ki je pripravila posebno oddajo o taborjenju.

Preden so se razšli, so se naši planinci in ajdovski taborniki dogovorili za nadaljnjo medsebojno sodelovanje, za obiske, skupne izlete, organizacijo planinske sole in druge iniciative.

KLENJE

U Ameriki je umarla August Corredig

Iz Amerike je paršla u našo vas žalostna novica. U Gary (Indiana) je umarla naš star emigrant August Corredig. U Ameriko je odša hitro po parvi ujejski. Tam je djelu in živeu nad 50 ljet.

Pred njeki leti je paršu pogledat damu in brauci Matajurja se bojo spominjali, da nam je takrat dalo intervju. Takrat nam je objetu, da bo parš Še pogledat svoj rojstni kraj, a zaharbna smart mu ni tega pustila. Rajnik August je biu dobrega sarca in veseloga karakterja. Tajnega bomo ohrnali u večnem spominu.

DOL. BARNAS

Med puno ljepih reči, ki so jih organizirali za ljetosnjšo šagro Sv. Jerneja, je biula tudi simpatična gara med debeluhi. Slo je za tuo, da bo dobitu premijo tisti, ki bo vič pezu. Narbuj debeu je biu Žefa Karlič iz Podbarinas, ki živi v Belgiji. Pezu je 126 kg. Za njim je biu parvi Pezzarini Marino iz Manzana s 125 kg, treči pa Mario Pauša iz Kravarja, ki živi u Čedadu s 114 kg.

GOR. BARNAS

U nedeljo, 7. septembra, je umaru u Čedadu Anton Modrijan, star 42 ljet. Rajnik Modrijan je živeu z družino u Rualisu pri Čedadu, že leu pa je biti podkopan u domaći rojstni vasi.

Spremljali smo ga k zadnjem počitku u Gorenjem Barnasu u torak, 9. septembra.

ČEDAD

Festival »Unità« s slovenskim večerom

U dneh 29. - 30. - 31. avgusta in 1. septembra je biu u Čedadu praznik »Unità«, ki ga je organizirala čedadška sekcija KPI ob sodelovanju sekciij iz nediskih dolin.

Ponedeljek, 1. septembra je biu posvečen beneškim Slovencem, ki so pripravili to priložnost bogat kulturni program.

Veliko aplavzov so odnesli plesalci folklorne skupine SAVA iz Kranja.

Prav tako so bili dobro sprejeti goci iz nediskih dolin. Na festivalu so prodajali publikacije, ki pišejo o problemih beneških Slovencev.

Zbral se je puno ljudi, Slovencov in Furlanov. Use je pozdravu provincialni konselir, prof. Pavel Petričič. Njegov govor objavlja na drugi strani našega lista.

TARČENT

Festival Avanti

U dneh 29. - 30. - 31. avgusta in 1. septembra je biu u Čenti praznik socialističnega tiska, ali »Festival Avanti« z bogatim kulturnim in športnim programom.

U nedeljo, 31. avgusta, so se srečali predstavniki tolminskega komuna in Čente. Razpravljalj so o medsebojnih odnosih in o sodelovanju.

Isti dan je prišlo do športnega srečanja med tolminsko in domačo košarsko ekipo. Dobili so Tolminci. Na useh štirih dneh festivala ni manjkalo ljudi, saj so bli organizatorji preskrbeli za dobro pijačo in jedačo.

FOJDA

U Čeneboli ne pomnijo še tajnih ženitk

Mjesca avgusta se je oženil naš vasnjani Nello Cont z mlado in lepo Vilmo iz Vicenze. Spoznala sta se na djelu u Švici, kjer živila oba kot emigranta. Na ojcem, ki so ga imjeli v znanem hotelu u Brazzacco pri Vidmu, sta povabilo noviča use ljudi iz Čenebole, parjatelje in znance iz drugih krajev.

Zbral se jih je vič kot dvjesto. Ljudje ne pomnijo še tajnih ženitk, saj so jim ob okusni jedači in dobrji pijači igrali Kraški Odmevi iz Dobrodobera. Tudi Anton Birtič, Mečanac, je nategavu svojo

harmoniko in pjeu z Adrijo Gujon naše stare domače in moderne pjesmi.

Zenitka se je spremenila u pravi slovenski kulturni praznik. K mladima novičema se skoraj ni moglo približati, ker so ju usi objemali, poljubovali in jim voščili dosti sreče u skupnem življenju, medtem ko sta razdajala konfete.

Voščilom žlahte, vaščanov in prijateljev se pridružuje tudi »Novi Matajur« z željo, da bi zredila lepo in veliko slovensko družino.

Tudi u FOJDI «Festival de l'Unità»

Komunistična sekcija u Folodi je organizirala ljetos parvi »festival de l'Unità« na ljepem kraju ob rjeki Grivò. Festival je biu u dneh 5. - 6. - 7. in 8. septembra. Čelegih je tri dni nagajala slaba ura, se je zbral na festivalu puno ljudi, posebno u soboto, 6. septembra, zvečer. Približno o punoči pa je začeu liti daž kot iz škafa. Rječa Grivò je narasla. Paršla je tajna povodnja, da je odnesla leseni muost, ki so ga bili napravili fantje čez rječo brejaria.

SREDNJE

Claudio Duriavig iz Dol. Tarbja je ratu doktor

Pred kratkem je doktoriral na padovanski Univerzi iz agrarnih ved Claudio Duriavig, star komaj 24 ljet.

Upamo, da bo mladi agrarni doktor pomagal razviti našo bugo kmetijstvo, da bo dajau kumetam dobre nasvete. Najprej pa, sevjeda, bi mu muorali preskarbjet dobro službo, ki bo odgovarala njegovemu mišterju.

Ali ne bi potrebovala naša gorska skupnost enega dobre agrarnega doktorja?

Mlademu doktorju čestitajo usi parjatelji in znanci in mu voščijo puno sreče in uspehov (sucešov) u življenu.

Sestau se je komunski svet

Pred kratkem se je sestau komunski svet in je ratificiran nekatere sklepe komunskega odbora (giunta) med katerimi tudi spremembo proračuna (bilancio) za tuole ljeti in za potenciranje javne električne razsvetljave.

Da bi pomagali otrokom in študentom, ki hodijo u šolo (za prevoz in didaktični material), so zaprosili deželo za kontribut 5 milijonu lir.

Konseliri Anton Duriava iz Dol. Tarbja, Vincenz Veneto iz Preserja za večino in Aldo Predan iz Ravni za manjšino so bli imenovani, da bojo zastopali naš komun u nediski gorski skupnosti.

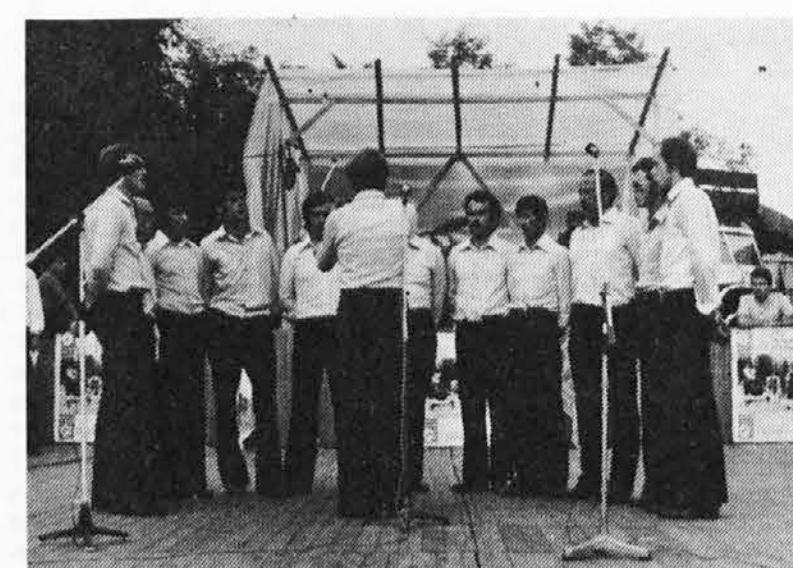
Za postrojitev vodovoda Podgora - Oblica je poblastil konsek Šindaka, da zaprosi kontribut 30 milijonu lir deželno upravo.

Upamo, da mu bojo dali zaprošeni denar, saj so te vasi zarjes potrebne vode.

SLIKE IZ SV. ROKA

Pevski zbor iz Sv. Ljenarta (slika iz našega arhiva)

Fantje pevskega zbora »Rečan«

Mešani pevski zbor »Pod Lipa« iz Barnasa

DOLENJANE

U pandejak, 25. avgusta, dolfo, star 52 ljet. Rajni skem špitalu Trusgnach Rodolfo, star 52 ljet. Rajni Rodolfo je biu puno poznan po celi rečanski dolini. Biu je zadnji sin velike in znane Cekove družine iz Dolenjega Grmeka. Oženu se je zlo mlad in šu za zeta u Dolenjane. Zapušča ženo in tri hčerke.

GRMEK

KLODIC

U soboto, 30. avgusta, sta se poročila na Stari gori naš vaščan 30-ljetni Mario Feletig Juožulnu in 19-ljetna Ines Crisetig iz Varha. Na ojcu se je veselilo z noviči puno ljudi, žlahte in parjateljev, ki jim želijo use dobro u njih skupnem življenu.

ŠPJETAR

Marcialonga «Su e ju pa Sclavanie»

Tudi ljetos so organizirali u Špjeteru simpatično tekmo »Su e ju pa Sclavanie« u nedeljo 31. avgusta. Pot je bila duga 40 km. in je peljala čez 5 naših komunov: Špjeter, Sv. Ljenart, Srednje, Grmek, Sovodnje. Odhod iz Špjetera in pru takuo prihod. Konkorentov je bilo nad 600. Podistične tekme so se udeležili tudi mladi taborniki-boy scout iz Ajdovščine, ki so z našimi mladincami taborili teden dni v Petjagu. Parvi od 620 konkorentov je paršu u Špjeter Renato Simaz iz Dolenje Mjerse, ki je prehodu 40 km. u treh urah in nekaj minut. Povjedati muoramo, da je bluo use lepo organizirano, da ni paršlo do obednega incidenta in da se jih je le malo »zgubilo« po poti, zato so urjeni organizatorji use povhale.

Tudi ajdovski taborniki in beneški alpinisti so tekali na »Marcialonghi« po Benečiji